

**RASEBORG
RAASEPORI**

PLAN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK I RASEBORGS STAD 2017

Fastställd i bildningsnämnden 30.5.2017

justerad 20.8.2018

Innehållsförteckning

1.	DEN LOKALA PLANENS BETYDELSE OCH UPPGÖRANDE AV DEN	3
1.1	Planen för småbarnspedagogik i Raseborg	4
1.1.1.	Gruppvisa planer	4
1.1.2.	Barnets individuella plan för småbarnspedagogik	4
2.	SMÅBARNSPEDAGOGIKENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL	5
2.1	Värdegrunden.....	7
2.1.1.	Barnens och vårdnadshavarnas prioriteringar när det gäller värdegrunden för småbarnspedagogisk verksamhet	9
2.2.	Inläringssyn.....	10
2.3	Mångsidig kompetens	11
2.4.	Verksamhetsformer och samarbete i Raseborg.....	13
2.4.1	Samarbete daghem- familjedagvård	14
2.4.2.	Samarbete vid övergångar.....	14
2.4.3.	Mångprofessionellt samarbete	14
2.4.4.	Samarbete med övriga instanser.....	15
3	VERKSAMHETSKULTUREN	16
3.1.	Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen	17
3.2.	En kvalitativ verksamhetskultur inom småbarnspedagogiken i Raseborg	20
3.3.	Mångsidiga lärmiljöer	21
3.4	Närmiljöer i Raseborg	22
3.5	Precisering gällande hälsosam och hållbar livsstil.....	22
3.6	Samarbete med vårdnadshavarna i Raseborg.....	23
4	PRINCIPER FÖR SMÅBARNSPEDAGOGISK VERKSAMHET	25
4.1	Pedagogisk dokumentation	26
4.2	Mångsidiga arbetssätt	27
4.3	Leken.....	28
4.4	Lärområden	29
4.4.1.	Språkens rika värld	30
4.4.2.	Mina många uttrycksformer.....	31
4.4.3.	Jag och vår gemenskap.....	32
4.4.4.	Jag utforskar min omgivning.....	33

4.4.5 Jag växer, rör på mig och utvecklas	34
4.5. Precisering gällande språk och kultur.....	35
4.5.1. Tvåspråkighet och flerspråkighet i Raseborg.....	36
4.6 Språkbud	36
5 STÖD FÖR BARNETS UTVECKLING OCH LÄRANDE.....	37
5.1 Principerna för stöd.....	37
5.2 Samarbete med barnet, vårdnadshavare och andra sakkunniga i samband med stöd.....	38
5.3 Stödarrangemang inom småbarnspedagogiken.....	38
6 UTVÄRDERING OCH UTVECKLING AV VERKSAMHETEN	40
6.1. Utvärdering på anordnar och enhetsnivå	40
6.2. Utvärdering av Raseborgs plan för småbarnspedagogik.....	41

Planer i Raseborgs stad med koppling till planen för småbarnspedagogik:

Läroplan för förskoleundervisningen i Raseborg 2016
Kris- och säkerhetsplan i Raseborg
Välfärdsplan för barn och unga
Raseborgs stads strategiplan 2014-2016
Barnvänlig kommun 2014-2016
IKT plan
Mobbingsförebyggande plan för småbarnspedagogiken

1. DEN LOKALA PLANENS BETYDELSE OCH UPPGÖRANDE AV DEN

Avsikten med den nationella styrningen av småbarnspedagogiken är att skapa likvärdiga förutsättningar för en helhetsmässig uppväxt, utveckling och lärande för de barn som deltar i småbarnspedagogiken. Den lokala planen för småbarnspedagogik görs upp i enlighet med Grunderna för planen för småbarnspedagogik som är en nationell föreskrift som utfärdats av Utbildningsstyrelsen 2016 enligt lagen om småbarnspedagogik.

Småbarnspedagogiken är en del av det finländska utbildningssystemet och ett viktigt skede i barnets växande och lärande. Vårdnadshavarna bär det primära ansvaret för sina barns fostran. Småbarnspedagogiken stödjer och kompletterar hemmens fostrande uppdrag och bidrar till barnens välbefinnande. Med småbarnspedagogik avses en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård, i vilken i synnerhet pedagogiken betonas.

Den lokala planen är en viktig del i styrsystemet. Den beskriver och styr genomförandet av såväl nationella mål som mål och uppdrag som anses viktiga på lokal nivå. Planen ger en gemensam grund och riktlinje för det vardagliga arbetet inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Den är ett strategiskt och pedagogiskt verktyg som styr anordnarens verksamhet och det småbarnspedagogiska arbetet. Planen för småbarnspedagogik förenar övrig lokal verksamhet som ordnas för att främja barnens uppväxt, välbefinnande och lärande.

Vid uppgörande av den lokala planen för småbarnspedagogik har vikt fästs vid kontinuiteten i lärostigen för barnet från den småbarnspedagogiska verksamheten, i förskolan, i den grundläggande utbildningen och i gymnasieutbildningen. Kontinuiteten främjas särskilt i beskrivningen av värdegrunden, synen på lärandet, den pedagogiska miljön och arbetsmetoderna samt utvecklande av verksamhetskulturen.

Vid uppgörande av den lokala planen har barn, vårdnadshavare och personal inom småbarnspedagogiken medverkat. Aktörernas värderingar har framtagits på olika sätt. Arbetet har letts av en styrgrupp med stöd från kommenterande arbetsgrupper. Arbetsgrupperna har bestått av representanter från olika yrkeskategorier och enheter inom stadens småbarnspedagogik.

Planen för småbarnspedagogik är en helhet som omfattar tre nivåer. Den består av de nationella grunderna för planen för småbarnspedagogik, de lokala planerna för småbarnspedagogik och barnens planer för småbarnspedagogik.

1.1 Planen för småbarnspedagogik i Raseborg

Planen för småbarnspedagogik i Raseborg bygger på de nationella grunderna för planen för småbarnspedagogik, som kompletteras med de särdrag som finns i Raseborg. Planen för småbarnspedagogik i Raseborg preciserar, styr och stöder förverkligandet av småbarnspedagogik i stadens daghem och inom familjedagvården. I planen bestäms målen och det centrala innehållet i småbarnspedagogiken, samarbetet, hur småbarnspedagogiken anordnas och förverkligas samt på vilket sätt utvärdering och utvecklingsarbete genomförs.

1.1.1. Gruppvisa planer

Utgående från Raseborgs plan för småbarnspedagogik görs inför varje verksamhetsår gruppvisa planer för varje barngrupp. Målet med den gruppvisa planen är att fungera som ett dokument för att kontinuerligt planera, utvärdera och utveckla verksamheten på den egna avdelningen.

Bottnet för den gruppvisa planen är gemensam för all småbarnspedagogisk verksamhet på daghem i Raseborg. I gruppvisa planen tas hänsyn till barnens individuella planer. Hela gruppens personal deltar i uppgörande av planen men ansvaret för uppgörande av planen ligger hos lärarna inom småbarnspedagogik. Den gruppvisa planen godkänns av föreståndaren under början av verksamhetsåret. Planen bör utvärderas kontinuerligt under verksamhetsåret och hela verksamhetsåret utvärderas i slutet av vårterminen. Föreståndaren ansvarar för att de gruppvisa planerna utvärderas.

Inom familjedagvården görs en skild för familjedagvården utarbetad grupp plan. I familjedagvårdens grupp plan tas hänsyn till barnens individuella planer. Planen uppgörs i början av verksamhetsåret och utvärderas under verksamhetsåret och i slutet av vårterminen. Arbetet med och utvärderingen av grupplanen leds av dagvårdsplaneraren.

1.1.2. Barnets individuella plan för småbarnspedagogik

Barnets individuella plan för småbarnspedagogik uppgörs för varje barn på ett daghem eller i familjedagvård och ska utgå från barnets behov och barnets bästa. De mål som anges i planen ska gälla den pedagogiska verksamheten. Personalen ska i samarbete med vårdnadshavarna utarbeta barnets individuella plan för småbarnspedagogik då barnet börjar på daghem eller i familjedagvård. Barnets åsikt och önskemål ska klarläggas och beaktas i planen. Personalen har ansvar för att hitta lämpliga sätt att klarlägga barnets perspektiv. De mål som beskrivs i barnens individuella planer för småbarnspedagogik ska beaktas då verksamheten i barngruppen planeras och lärmiljöerna

utvecklas. I Raseborg uppgörs barnets individuella plan för småbarnspedagogik inom två månader från att barnet inlett den småbarnspedagogiska verksamheten.

I barnets individuella plan för småbarnspedagogik anges mål och åtgärder som stödjer barnets utveckling, lärande och välbefinnande. I planen ska barnets kunnande, styrkor, intresseområden och individuella behov beskrivas. Det är viktigt att vårdnadshavarens och personalens iakttagelser och uppfattningar om barnets utveckling och lärande samt förmåga att fungera i grupp överensstämmer med det som anges i barnets plan för småbarnspedagogik. Planen ska också beakta barnets språkliga, kulturella och åskådningsmässiga bakgrund.

I barnets individuella plan för småbarnspedagogik anges barnets eventuella stöd för utveckling och lärande och hur stödet genomförs. Om barnet har en långvarig sjukdom som kräver läkemedelsbehandling på daghemmet eller i familjedagvården ingår en skild plan för läkemedelsbehandling i barnets individuella plan för småbarnspedagogik.

Vid daghemmen ansvarar och uppgör en person som har behörighet som lärare inom småbarnspedagogik för att barnets individuella plan för småbarnspedagogik utarbetas och utvärderas. Sakkunniga och andra parter som stödjer barnets utveckling och lärande deltar vid behov i utarbetandet av planen. Då planen utarbetas ska pedagogisk dokumentation användas.

Inom familjedagvården är det dagvårdsplaneraren som leder arbetet för uppgörande av barnets individuella plan. Vid behov konsulteras en av daghemsföreståndarna. Vilka föreståndare som konsulteras klargörs inför varje verksamhetsår.

Genomförandet av barnets individuella plan för småbarnspedagogik ska utvärderas och planen ska ses över minst en gång om året. Planen ska dock alltid granskas då barnets behov kräver det. Initiativet till att granska planen kan komma från personalen, någon annan myndighet som man samarbetat med i frågor som gäller barnet eller från barnets vårdnadshavare. Då barnets individuella plan för småbarnspedagogik utvärderas ska fokus särskilt läggas på hur verksamheten organiserats och hur pedagogiken genomförts.

2. SMÅBARNSPEDAGOGIKENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL

Den småbarnspedagogiska verksamheten är en samhällsservice som har många uppdrag. Småbarnspedagogikens uppdrag är att i samarbete med vårdnadshavarna främja barnets helhetsmässiga uppväxt, utveckling och lärande. De småbarnspedagogiska tjänsterna ska främja jämlikhet och likabehandling mellan barnen och förebygga marginalisering. De kunskaper och färdigheter som barnen tillägnar sig i den småbarnspedagogiska verksamheten stärker deras delaktighet och aktiva deltagande i samhället. Småbarnspedagogiken stödjer också vårdnadshavarna i det fostrande arbetet och möjliggör att de kan delta i arbetslivet eller studier. Enligt lagen om småbarnspedagogik kan småbarnspedagogisk verksamhet ordnas på daghem, i familjedagvård eller som övrig småbarnspedagogik. Barnets rätt till småbarnspedagogik gäller enligt

lagen den verksamhet som ges på daghem eller som familjedagvård i enskilt hem eller familjedaghem. Vårdsnadshavaren beslutar om barnets deltagande i småbarnspedagogiken. Barn som deltar i förskoleundervisningen ska ha möjlighet att delta i småbarnspedagogisk verksamhet utöver förskoleundervisningen.

De nationella målen för småbarnspedagogiken fastställs i lagen om småbarnspedagogik. Målen styr hur grunderna för planen för småbarnspedagogik, den lokala planen för småbarnspedagogik och barnets plan för småbarnspedagogik utarbetas, genomförs och utarbetas.

Enligt lagen om småbarnspedagogik är syftet med småbarnspedagogiken att:

- 1) hos varje barn främja en helhetsmässig uppväxt, utveckling, hälsa och ett helhetsmässigt välbefinnande i enlighet med barnets ålder och utveckling,
- 2) stödja barnets förutsättningar för inläring och främja livslångt lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet,
- 3) ordna mångsidig pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och kulturtradition samt ge barnet möjligheter till positiva upplevelser av lärande,
- 4) säkerställa en småbarnspedagogisk miljö som är utvecklande, främjar inläring och är hälsosam och trygg,
- 5) trygga ett verksamhets sätt som respekterar barnet och så bestående förhållanden som möjligt för växelverkan mellan barnet och personalen inom småbarnspedagogiken,
- 6) erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja jämställdhet mellan könen samt ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund,
- 7) identifiera barnets individuella behov av stöd och, när det uppkommit behov av stöd, organisera ett ändamålsenligt stöd inom småbarnspedagogiken, vid behov i form av mångprofessionellt samarbete,
- 8) utveckla barnets förmåga till samarbete och växelverkan, främja barnets förmåga att delta i kamratgruppen samt vägleda barnet mot ett etiskt ansvarstagande och hållbart handlings sätt, respekt för andra människor och samhällsmedlemskap,
- 9) säkerställa barnets möjligheter att få delta i och påverka sådana angelägenheter som berör barnet självt,
- 10) i samverkan med barnet och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare främja en harmonisk utveckling hos barnet och dess holistiska välbefinnande samt stödja barnets föräldrar eller andra

Förutom lag om småbarnspedagogik styrs småbarnspedagogiken bland annat av förpliktelser som bygger på diskrimineringslagen, lagen om jämställdhet, europakonventionen, FN:s konvention om barnens rättigheter, FN:s konvention om handikappades rättigheter, FN:s deklaration om urfolkens rättigheter och FN:s globala mål för hållbar utveckling.

Alla barn ska oberoende av stödbehov, handikapp eller kulturell bakgrund ha möjlighet att delta i den småbarnspedagogiska verksamheten.

2.1 Värdegrunden

Barnets bästa kommer i första hand, barnet har rätt att må bra, få omvårdnad och skydd, barnets åsikter ska beaktas, barnet ska behandlas jämlikt och likvärdigt och barnet får inte diskrimineras.

Småbarnspedagogiken bygger på uppfattningen om **barndomens egenvärde**. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i sin grupp.

Att växa som människa. Småbarnspedagogiken bygger på respekt för livet, de mänskliga rättigheterna samt människolivets okränkbarhet och en hållbar livsstil. Personalen ska stödja barnens utveckling till humana människor som strävar efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred. Småbarnspedagogiken värdesätter bildning. Det synliggörs i det sätt på vilket var och en ser på sig själv, på andra människor, på sin omgivning och på kunskap samt i sättet och viljan att göra rätt. Personalen ska vägleda barnen att handla i enlighet med värdegrunden och att diskutera värderingar och ideal. Ingen form av mobbning, rasism eller våld ska accepteras.

Barnen har rätt att uttrycka sig, sina tankar och åsikter samt bli förstådda utgående från sina egna förutsättningar att kommunicera och uttrycka sig. Alla barn har rätt till god undervisning, omsorg och uppmuntrande respons. Barnen har rätt att leka, lära sig genom lek, glädjas över sitt lärande och bilda sig en uppfattning om sig själva, sina identiteter och världen utifrån sina egna perspektiv. Barnen har rätt till social gemenskap och att vara en del av en grupp. Barnen har rätt att få mångsidig information, hantera känslor och konflikter samt pröva på och lära sig nya saker.

Småbarnspedagogiken främjar det finländska samhällets demokratiska värderingar så som **likabehandling, jämlikhet och mångfald**. Barnen ska ges möjligheter att utveckla sina färdigheter och göra sina val oberoende av förväntningar baserade till exempel på kön, ursprung, kulturell bakgrund eller andra orsaker som gäller barnet som person. Personalen ska skapa en atmosfär som respekterar mångfald. Småbarnspedagogiken bygger på ett mångskiftande finländskt kulturarv som fortsätter att formas genom samverkan mellan barnen, deras vårdnadshavare och personalen.

En professionell, öppen och respektfull inställning till **mångfalden av familjer** och familjers olika språk, kulturer, åskådningar och religioner, traditioner samt syn på fostran skapar förutsättningar för ett bra fostringssamarbete. Barnens familjeidentitet och familjerelationer stöds så att varje barn får känna att den egna familjen är värdefull.

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att vägleda barnen att tillägna sig **hälsosamma levnadsvanor**. Barnen ska ges möjligheter att utveckla sina emotionella färdigheter och sitt estetiska tänkande. I småbarnspedagogiken ska man följa principerna om **hållbar livsstil** och beakta dess olika dimensioner: den sociala, den kulturella, den ekonomiska och den ekologiska dimensionen. Småbarnspedagogiken ska lägga grunden för ekosocial bildning, så att människan förstår att den ekologiska hållbarheten är en förutsättning för social hållbarhet och mänskliga rättigheter.

2.1.1. Barnens och vårdnadshavarnas prioriteringar när det gäller värdegrunden för småbarnspedagogisk verksamhet

Barnens och vårdnadshavarnas värderingar i Raseborg har framtagits på olika sätt under hösten 2016. De yngre barnens (0-3 år) värderingar har framtagits via personalens observationer av barnen på daghemmen och familjedagvården under en veckas tid. De äldre barnen (3-6 år) har fått uttrycka vad de värdesätter på daghemmen genom att spela daghems spel i mindre grupper (modifiering av Folkhälsans dagis fred spel, modifierats med tillstånd av Folkhälsan). Föräldrarnas värderingar har klargjorts via enkät. Värdegrunden i planen för småbarnspedagogik har bearbetats med personalen (daghem, familjedagvård) inom olika enheter i Raseborg under verksamhetsåret 2016-2017.

De yngre barnens 0-3 år värderingar, tolkade utgående från personalens observationer av barnens daghemsdag, framgår ur bilden nedan:

Vad de äldre barnen 3-6 år värderar inom den småbarnspedagogiska verksamheten framgår av bilden nedan

Vårdnadshavarnas åsikter om prioriteringar när det gäller värdergrunden för småbarnspedagogisk verksamhet framgår nedan:

1. En god och trygg barndom
2. Rätt att uttrycka sig, sina tankar och åsikter
3. Varje barn är unikt och värdefullt precis som det är
4. Rätt att bli hörd, sedd, tagna i beaktande som sig själva och medlem i gemenskapen
5. En livsstil som främjar hälsosamma levnadsvanor
6. Rätt att leka
7. En öppen och respektfull inställning till olika språk, kulturer, åskådningar och religioner
8. Rätt att hantera känslor och konflikter
9. Jämlikhet
10. Rätt att pröva på och lära sig nya saker
11. Rätt till omsorg
12. Emotionella färdigheter
13. Rätt till god undervisning
14. En öppen och respektfull inställning till familjer
15. Respekt för livet
16. Rätt till social gemenskap
17. Likabehandling
18. Respekt för en hållbar livsstil
19. Rätt till uppmuntrande respons
20. Strävan efter rättvisa och fred

2.2. Inlärningsyn

Inlärningssynen inom småbarnspedagogik bygger på en syn på lärande, enligt vilken barnen växer, utvecklas och lär sig genom att kommunicera med andra människor och den närmaste omgivningen. Synen på lärande utgår från uppfattningen om barnet som en aktiv aktör. Barn är nyfikna till sin natur och de vill lära sig nytt, repetera och upprepa. Lärandet är en helhetsbetonad process och sker överallt. Lärande inbegriper kunskaper, färdigheter, handlingar, känslor, sinnesförmåelser, fysiska upplevelser och tankar. Barnen lär sig bland annat genom att iaktta och observera sin omgivning och genom att ta efter andras beteende. Barnen lär sig också genom att leka, röra på sig, utforska, utföra små uppgifter, uttrycka sig själv och genom skapande verksamhet.

Utgångspunkten för lärandet i småbarnspedagogiken är barnets tidigare erfarenheter, intressen och kunskaper. Det är viktigt att det som barnen ska lära sig har anknytning till barnens växande färdigheter, erfarenhetsvärld och kulturella bakgrund. Barn lär sig bäst då de mår bra och känner sig trygga. Positiva känsloupplevelser och kommunikation med andra främjar lärandet. Barngruppen och känslan av att ingå i en gemenskap är av central betydelse för barnets lärande och delaktighet.

Barnen ska få handledning och stöd i sitt lärande. En målinriktad, lagom utmanande verksamhet som intresserar barnen inspirerar dem att lära sig mer. Varje barn ska få uppleva och känna glädje över att lyckas och lära sig.

Leken är betydelsefull för lärandet hos barn i småbarnsåldern. Leken motiverar och ger barnet glädje samtidigt som den bidrar till att barnet lär sig många nya färdigheter och tillägnar sig kunskap. I småbarnspedagogiken ska lekens egenvärde, lekens pedagogiska betydelse för barnets lärande och lekens betydelse för barnets helhetsmässiga utveckling och välbefinnande uppmärksammas.

Utgångspunkten för den småbarnspedagogiska verksamheten i Raseborg är respekt för barnet och barnets delaktighet. Det är viktigt att varje barn dagligen blir bemött, hört och sett. Genom att möta varje barn respektfullt och sensitivt skapas förutsättning för personalen att lära känna varje barn, följa med barnets utveckling och ta vara på barnets initiativ. På det sättet kan personalen skapa gynnsamma förhållande för barnens lärande och möjlighet till växelverkan med vuxna och andra barn. Som arbetsätt i Raseborg används bl.a. egenvårdarskap och arbete i ändamålsenliga smågrupper.

2.3 Mångsidig kompetens

Inom småbarnspedagogiken skapas en grund för barnens mångsidiga kompetens. Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper, färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Målen för mångsidig kompetens löper som en röd tråd genom grunderna för planen för småbarnspedagogik till läroplansgrunderna för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. (se även Läroplan för förskoleundervisningen i Raseborgs stad 2016)

Målen för mångsidig kompetens skrivs in i de gruppvisa planerna som utvärderas under och i slutet av verksamhetsåret.

Kompetens	småbarnspedagogik	förskola	åk 1-2
Förmåga att tänka och lära sig	Tänkandet och färdigheten att lära sig utvecklas genom kommunikation och samverkan med andra och omgivningen. Möjlighet att genom lek förundras, utforska och pröva egna idéer och lösningar. Få känna glädje i lärandet, använda fantasi och kreativitet. Ställa frågor och ifrågasätta. Bli medveten om sitt eget lärande och känna igen sina styrkor. Få tilltro till egna förmågor. Öva på ihärdighet och att tåla misslyckanden	Utveckla förmåga att tillägna sig ny kunskap och att styra sitt lärande, våga pröva för hen krävande saker, att ställa frågor och att ifrågasätta. Utveckla minnet och fantasin. Stärka tron och uppleva glädje över sitt eget kunnande. Tänkandet och färdigheten att lära sig utvecklas genom samverkan med andra	Lära sig göra iakttagelser, grunderna i att lära sig lära, uppmuntran till att ställa frågor, få handledning i att uttrycka sin åsikt.
Kulturell och kommunikativ kompetens	Träna förmågan att lyssna, identifiera och förstå olika synsätt och att reflektera över egna värderingar och attityder. Öva på att kommunicera uttrycka sig och förstå andra. Genom att bekanta sig med mångfald av språk, kulturer och åskådningar främja en positiv inställning till dessa. Öva på att lösa konflikter konstruktivt och samarbeta. Handledas till vänlighet och gott uppförande.	Träna förmågan att lyssna, känna igen och förstå olika synsätt. Träna samarbetsförmåga och kommunikation, handledas till vänlighet och gott uppförande. Få bekanta sig med närmiljön och dess kulturella mångfald	Få kunskaper om närmiljön och den kulturella och åskådningsmässiga traditionen, handledas i empati, respekt och uppskattning av andra och träna sociala färdigheter
Vardagskompetens	Stärka färdigheter i att ta hand om sig själva, bli mera självständiga, värna om sin hälsa och trygghet handledas i val som överensstämmer med en hållbar livsstil. stödas i förmåga att hantera känslor, ta hand om sina saker.	Lära sig ta ansvar för sig själv och andra för sina saker och den gemensamma miljön genom att göra val som stämmer överens med en hållbar livsstil och en positiv förhållning till framtiden.	Få handledning i vardagshygien, måltiders och motionens betydelse för hälsan, iakttä sina handlingar och deras konsekvenser, få handledning i att hantera sina känslor i olika situationer, känna till farosituationer på skolvägen och på skolgården och hur man undviker sådana situationer, lära sig respektera och följa skolans ordnings- och trivselregler och förstå att handlingar har konsekvenser.
Multilitteracitet och digitalkompetens (småbarnspedagogik)	Stödja förmågan att tolka och producera olika slag av meddelanden (skriftliga, verbala, audiovisuella, digitala). tillgång till rik textmiljö, kultur av och för barn. Handledas i att använda digitala verktyg på ett ansvarsfullt sätt observera informations – och kommunikationsteknologins roll i vardagen.	Barnet uppmuntras att undersöka använda och producera olika slags texter eller uttrycksformer (skriftliga, verbala, audiovisuella och digitala) inom grundläggande läsfärdighet, numerisk läskunnighet, bildkunskap och mediekunskap.	Läsa och skriva korta texter, lära sig kombinera information i text och bild i olika läroämnen, lära sig att tolka enkla bilder och känna till vanliga symboler i närmiljön.
Digital kompetens	se rutan ovan.	Bekanta sig med olika IKT-verktyg, tjänster och spel som stöder barnets kommunikationsfärdighet, färdighet att lära sig läs- och skrivfärdigheter	(Se kunskapsmålen för elevens lärande i utbildningens läroplan för IKT)
förmåga att delta och påverka	Stödja barnens växande förmåga att delta och påverka, uppmuntra till egna initiativ. Barnen ska vara delaktiga planera, genomföra och utvärdera verksamhet. Utveckla förståelsen av gemensamma regler, överenskommelser och tillit.	Få vara delaktig i planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Lära sig att uppfatta betydelsen av gemensamma regler, överenskommelser och förtroende. Grunden för en demokratisk och hållbar framtid läggs.	Genom elevdelaktighet få insikter i grundläggande demokratiska principer, genom praktisk verksamhet lära sig att uppskatta naturen och allt levande, samt lära sig enkla handlingar i vardagen i enlighet med principen om hållbar utveckling

2.4. Verksamhetsformer och samarbete i Raseborg

I Raseborg ordnas småbarnspedagogisk verksamhet på daghem och som familjedagvård på svenska eller finska. Familjedagvården ordnas i familjedagvårdarens hem och som gruppfamiljedagvård. Därutöver ordnas språkbadsgrupper på finska och svenska i en del av stadens daghem. Inom småbarnspedagogiken i Raseborg finns ambulerande speciallärare inom småbarnspedagogik och konsulterande S2 lärare inom småbarnspedagogik

De olika verksamhetsformerna följer den nationella och lokala planen för småbarnspedagogik där fostran, undervisning och vård bildar en enhetlig helhet som främjar barnets växande, utveckling och lärande. De tre dimensionerna betonas på olika sätt beroende på barnets ålder och de olika verksamhetsformerna av småbarnspedagogik.

Småbarnspedagogik på daghem är den vanligaste formen av småbarnspedagogik, på daghemmen sker verksamheten i grupper, som i de flesta av Raseborgs daghem bildas utgående från barnens ålder eller stödbehov. Barngrupper 0-3 år har maximalt 12 barn, barngrupper 3-6 år har maximalt 24 barn. Av personalen i vård- och fostringsuppgifter på ett daghem ska per 1.1.2030 minst två tredjedelar ha behörighet som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik och av dem ska minst hälften ha behörighet som lärare inom småbarnspedagogik. De övriga i personalen ska minst ha behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogik. I Raseborg har man beslutat att antalet lärare inom småbarnspedagogik på sikt ökas till två lärare inom småbarnspedagogik per barngrupp.

Lärare inom småbarnspedagogik har det pedagogiska ansvaret och övergripande ansvar för att tillsammans med övrig personal planera, genomföra och utvärdera verksamheten i enlighet med målen i denna plan. Den mångprofessionella personalen är en resurs för en kvalitativ småbarnspedagogik och allas kompetens, ansvarsområden, uppgifter och yrkesroller ska tas tillvaras på ett ändamålsenligt sätt.

Familjedagvård i hem är småbarnspedagogisk verksamhet som genomförs i en grupp med maximalt fyra barn. Inom familjedagvården i hem deltar främst yngre barn 0-4 år och betoningen ligger på vård men där även fostran och undervisning ingår i den vardagliga verksamheten. Familjedagvårdarna som arbetar i ett hem ansvarar för verksamheten i sin grupp. I gruppfamiljedaghem består barngruppen av åtta barn med två gruppfamiljedagvårdare alternativt tolv barn med tre gruppfamiljedagvårdare. Dagvårdsplaneraren stödjer vid behov familjedagvårdarna när det gäller att planera och genomföra den målinriktade verksamheten.

2.4.1 Samarbete daghem- familjedagvård

Samarbete mellan småbarnspedagogisk verksamhet i familjedagvården och på daghem planeras av daghemsföreståndare och familjedagvårdare. Samarbetsformerna kan se olika ut och vara mera regelbundna eller sporadiska på olika områden i Raseborg. Detta beroende på avstånden mellan familjedagvården och daghemmet. Samarbetet består av att: familjedagvårdens barn och personal kommer och leker på daghemmets gård eller inne på daghemmet, familjedagvårdens barn och personal deltar i daghemmens planerade stunder som t.ex. sång, gymnastik, skapande eller annan verksamhet, familjedagvårdens barn och personal deltar i daghemmens fester. Inför verksamhetsåret bestäms vilket daghem familjedagvårdaren samarbetar med. För varje verksamhetsår fastställs samarbetsformerna av familjedagvårdaren och daghemsföreståndaren. Daghemsföreståndaren är initiativtagare för samarbetet.

2.4.2. Samarbete vid övergångar

Barnets individuella plan följer med barnet till den nya gruppen när: ett barn på daghem flyttar från en barngrupp till en annan, från ett daghem till ett annat inom Raseborg, från småbarnspedagogiken till förskolan eller från familjedagvård till daghem eller vice versa. Vid byte av grupp erbjuds vårdnadshavaren möjlighet till överföringssamtal och eller ett nytt startsamtal. Vid behov kan även ett överföringssamtal mellan personalen föras, dock alltid så att vårdnadshavarna informerats om vilka saker som berörs vid samtalet eller så att vårdnadshavarna deltar.

Information som överförs om barnet ska alltid vara sådan som förbättrar personalens möjlighet att skapa bästa möjliga förutsättningar för barnets välbefinnande och lärande i den nya barngruppen.

2.4.3. Mångprofessionellt samarbete

Syftet med det mångprofessionella samarbetet är att försäkra sig om att den småbarnspedagogiska verksamheten motsvarar barnens behov. Inom den småbarnspedagogiska verksamheten i Raseborg samarbetas bl.a. med rådgivningspersonalen, familjecentret och barnskyddet. Vikten av samarbetet ökar om någon av dessa aktörer känner oro för barnets utveckling.

2.4.4. Samarbete med övriga instanser

Daghemmen samarbetar med kommunens övriga enheter såsom bibliotek, kulturbyrå, museet och räddningstvåsendet. Tillsammans kan olika aktiviteter ordnas för barnen.

Daghemmen kan samarbeta med församlingar och föreningar verksamma inom daghemmens närområden. Ifall daghemmet har en föräldraförening utgör den i många sammanhang en ypperlig samarbets- och kontaktlänk mellan småbarnspedagogiken och hemmet.

3 VERKSAMHETSKULTUREN

En verksamhetskultur är ett historiskt och kulturellt format handlingsmönster som utvecklas genom socialt samspel. För att kunna utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att alla i arbetsgemenskapen förbinder sig till gemensamma mål.

Verksamhetskulturen formas av medvetna och omedvetna, och ibland även oavsiktliga faktorer. Alla medlemmar i en gemenskap påverkar verksamhetskulturen och verksamhetskulturen påverkar i sin tur alla medlemmar, oberoende av om de är medvetna om det eller inte.

Personalens sätt att agera och kommunicera överförs som en modell till barnen, som tillägnar sig småbarnspedagogiska verksamhetens värden, attityder och vanor.

Alla arbetssätt ska stödja barnets utveckling och lärande och kunna motiveras pedagogiskt. En verksamhetskultur som stödjer målen för den småbarnspedagogiska verksamheten skapar gynnsamma förhållanden för barnens utveckling, lärande, delaktighet, trygghet välbefinnande och en hållbar livsstil.

En förutsättning för att värdegrunden och synen på lärande ska förverkligas är att alla i personalen förbinder sig till gemensamma mål och är medvetna om verksamhetskulturens inverkan. Det krävs att personalen skapar en öppen och respektfull dialog om verksamhetskulturen samt har en vilja att utveckla och utvecklas med den. Verksamhetskulturen har en avgörande betydelse för småbarnspedagogikens kvalitet.

Verksamhetskulturen påverkas i hög grad av ledarskapet. Utgångspunkten för ledarskapet inom småbarnspedagogiken är att främja varje barns välbefinnande och lärande. I det pedagogiska ledarskapet ingår att leda, utvärdera och utveckla småbarnspedagogiken på ett målinriktat och systematiskt sätt. Ett gott ledarskap skapar en förtroendefull och öppen kommunikation där alla känner delaktighet och respekt för varandra. Ett gott pedagogiskt ledarskap skapar förutsättning för utvecklandet av verksamhetskulturen.

Den pedagogiska ledaren skapar förutsättningar för goda arbetsförhållanden och förutsättningar för personalen att utveckla och utnyttja sin yrkeskompetens. På daghem ansvarar daghemsföreståndaren för det pedagogiska ledarskapet och inom familjedagvården är det dagvårdsplaneraren.

3.1. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen

Verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken ska utvecklas enligt följande principer:

1. Den lärande gemenskapen
2. Gemenskap som uppmuntrar till lek och kommunikation
3. Delaktighet, likabehandling och jämställdhet
4. Kulturell mångfald och språkmedvetenhet, välbefinnande
5. Trygghet, välbefinnande och en hållbar livsstil

1. Lärande gemenskap är kärnan i verksamhetskulturen:

- *Respektfullt och hänsynsfullt beteende
- *Barnen och personalen lär sig av varandra och tillsammans
- *Utrymme för olika åsikter och känslor
- *Barn och personal uppmuntras till att dela sina tankar och pröva nya tillvägagångssätt, experimentera och försöka
- *Tillåtet att misslyckas
- *Egna styrkor nyttjas
- *Att göra tillsammans och uppleva delaktighet stärker gemenskap
- *Kontinuerlig utvärdering av verksamhet

2. Gemenskap som uppmuntrar till lek och kommunikation:

- * Leken får synas och höras
- * Bekräftelse av lekens betydelse för barnets välbefinnande och lärande
- * Utvecklande av arbetssätt och lärmiljöer som främjar lek och uppmärksammande av faktorer som begränsar lek
- * Uppmuntra till att använda uppfinningsrikedom uttrycksförmåga, fantasi och kreativitet
- * Ge barnen tid, rum och ro att hitta på lekar, experimentera och uppleva,
- * Personalen deltar, skapar förutsättningar för leken och observerar leken

3. Delaktighet, likabehandling och jämställdhet:

- * Delaktighet börjar med sensitivt bemötande
- * All verksamhet ska främja delaktighet, likabehandling och jämställdhet
- * Varje medlem i arbetsgemenskapen är viktig, alla bemöts och behandlas likvärdigt; att alla är lika värda betyder inte att alla är likadana
- * Barnens, personalens och vårdnadshavarnas initiativ, åsikter och synpunkter värdesätts
- * Barns förståelse för gemenskapen, rättigheter, ansvar och konsekvenser av val utvecklas
- * Alla ska bli sedda och hörda på ett positivt sätt
- * Barn och vårdnadshavare deltar i planering, genomförande och utvärdering av verksamheten
- * Attityder gällande likabehandling och jämställdhet diskuteras i arbetsgemenskapen
- * Attityder gällande språk, etnicitet, åskådning, handikapp och kön diskuteras
- * Medvetenhet om att attityder syns och överförs till barnen i gester, handlingar, tillvägagångssätt, kommunikationssätt, språkbruk och handlingsmönster
- * Positiv uppmuntran och kommunikation stödjer utvecklingen av barnets identitet och självkänsla
- * Personalen ska lägga märke till om det förekommer ojämlikt bemötande bland barnen och ingripa på ett finkänsligt och konsekvent sätt

4. Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

- *Kulturell mångfald ses som en resurs
- *Rätten till det egna språket, den egna kulturen, religionen och åskådningen är grundläggande rättigheter
- * Finländskt kulturarv och nationalspråk tas tillvara och värdesätts
- *Den egna gruppens och omgivningens kulturella, språkliga och åskådningsmässiga mångfald ska tas tillvara och värdesätts
- *Personalen förutsätts inhämta kunskaper om andra kulturer och åskådningar och ha förmåga att se saker ur olika perspektiv och sätta sig in i andra människors situation
- *Förståelse för språkets centrala betydelse för barnens utveckling, lärande, kommunikation, identitetsskapande och delaktighet i samhället
- *Medvetenhet om rollen som språkmodell, uppmärksamhet vid eget språkbruk
- *Barnen uppmuntras att använda språket mångsidigt i varierande situationer

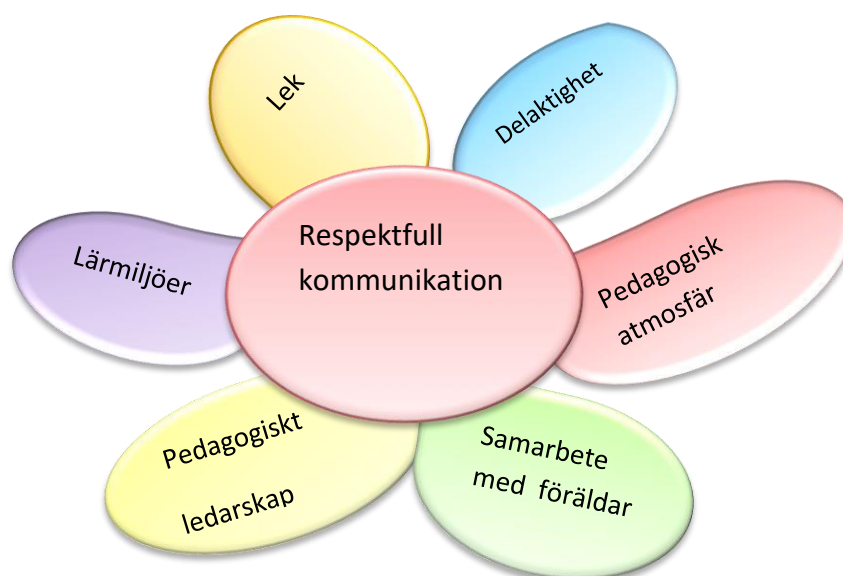
5. Välbefinnande, trygghet och en hållbar livsstil

- *Hälsosam, trygg och fysiskt aktiv livsstil värdesätts
- *Långvarigt sittande undviks
- *Rörelse utomhus och inomhus
- *Möjlighet till vila
- *Mångsidig, hälsosam och tillräcklig kost
- *Stressfri miljö
- *Tydligt planerad, flexibel dagsstruktur
- *Fysisk, psykisk och social trygghet
- *Mobbning ska kännas igen, förebyggas systematiskt och ingripas i (se Raseborgs mobbningsplan för småbarnspedagogik)
- *Konfliktlösning övas
- *Förebyggande av och uppföljning av olyckor
- *Säkerhetsfostran
- *Ekologiskt, social, kulturell och ekonomisk livsstil beaktas
- *Vardagliga val och aktiviteter avspeglar ett ansvarsfullt förhållningssätt till naturen och omgivningen
- *Gemensam användning av redskap och lokaler, måttlighet, sparsamhet, reparera och återvinna saker främjas

3.2. En kvalitativ verksamhetskultur inom småbarnspedagogiken i Raseborg

Avgörande för utvecklandet av verksamhetskulturen är en väl fungerande och öppen *kommunikation* i alla led. Det främjar barnets, vårdnadshavarnas och pedagogernas välbefinnande. Tillräckligt med tid och möjligheter skall reserveras för olika diskussionstillfällen för ledare, pedagoger och föräldrar där man ständigt utvecklar och utvärderar verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken.

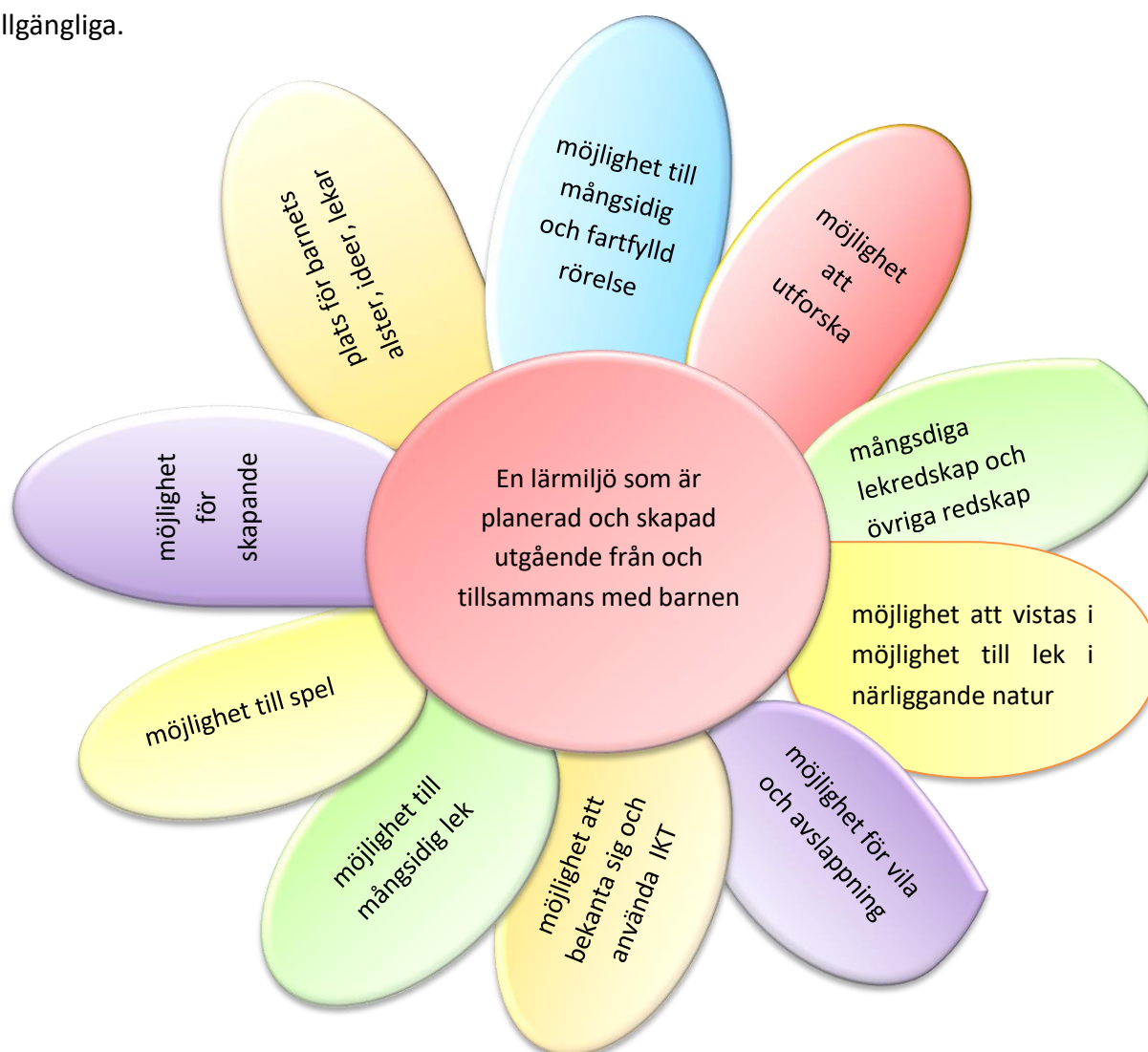
Kontinuerliga tillfällen i form av personalmöten, föräldramöten, teamdiskussioner, pedagogiska träffar och fortbildning för utvecklande av verksamhetskulturen ska ordnas inom daghemmen och familjedagvården. De gruppvisa planerna fungerar som ett av verktygen för kontinuerlig utvärdering och utveckling av verksamhetskulturen. Föreståndaren och dagvårdsplaneraren ansvarar för att skapa dessa tillfällen medan alla i personalen ansvarar för utvecklandet av verksamhetskulturen på enheterna. Barnets bästa utgör alltid utgångspunkten för allt utvecklingsarbete.

Föreståndaren och dagvårdsplaneraren ansvarar för att skapa förutsättningar för en förtroendefull och öppen kommunikation inom personalgruppen, där alla känner delaktighet och respekt för varandra. En god pedagogisk atmosfär kännetecknas av pedagoger som är förstående lyssnande, observanta och svarar på barns känslor och upplevelser. Personalens värme och responsivitet är avgörande för barns utveckling och välmående inom småbarnspedagogiken.

3.3.Mångsidiga lärmiljöer

Inom småbarnspedagogiken är syftet att säkerställa en lärmiljö som är utvecklande, som främjar lärande och som är hälsosam och trygg. Med lärmiljöer avses lokaler, platser, gemenskaper, metoder, redskap och tillbehör som stödjer barnens utveckling, lärande och kommunikation. Begreppet lärmiljö omfattar bland annat den fysiska, psykiska och sociala dimensionen. Lärmiljöerna ska utvecklas så att de mål som fastställs för småbarnspedagogiken kan uppnås och så att de stödjer barnens sunda självkänsla och utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig. Lärmiljöerna ska utformas och utvecklas så att de är ergonomiska, ekologiska, trivsamma och tillgängliga.

Lärmiljöerna ska planeras och utformas tillsammans med barnen. De ska stödja barnens naturliga nyfikenhet och vilja att lära sig. De ska locka barnen till fysisk aktivitet, till att leka, undersöka samt uppleva och uttrycka konst. Barnen ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och med hela kroppen.

Lärmiljöerna ska erbjuda barnen olika möjligheter till meningsfull sysselsättning, mångsidiga och fartfyllda fysiska aktiviteter, lekar och spel men också till vila samt lugn och ro. Barnens idéer, lekar samt deras alster och verk ska synas i lärmiljöerna. Personalen ska komma överens med vårdnadshavarna om användningen av barnens egna apparater, leksaker och redskap. Samarbete med andra aktörer och besök på exempelvis bibliotek, museer, kulturarvsplatser, teatrar och vårdnadshavarnas arbetsplatser berikar barnens lärmiljöer. Planeringen av lärmiljöer erbjuder också en naturlig möjlighet till samarbete mellan personalen och vårdnadshavarna.

3.4 Närmiljöer i Raseborg

Den småbarnspedagogiska verksamheten utgår i första hand ifrån barnets närmiljö. Raseborg är rikt på vacker och varierande natur med, hav , insjöar och skog. I Staden finns möjligheter till olika kulturupplevelser runt om i bygden, exempelvis Raseborgs slott, Fiskars och Billnäs bruk. Raseborg är ett geografiskt vidsträckt område med olika slag av lokala närmiljöer. Detta gör att lärmiljöerna inom småbarnspedagogiken varierar beroende på var i Raseborg verksamheten befinner sig. Den omgivande närmiljön ska ingå som en naturlig del i barnets vardag och lärmiljö. På vilket sätt lärmiljöerna ute och inne används för att meningsfullt stöda barnets lärande och delaktighet planeras och utvärderas i de gruppvisa planerna för småbarnspedagogik.

3.5 Precisering gällande hälsosam och hållbar livsstil

Inom småbarnspedagogiken i Raseborg värnas om en förståelse för betydelsen av en hälsosam och hållbar livsstil. En viktig del är att stärka barnens förhållande till naturen, lära barn att bete sig ansvarsfullt i miljön och handleda barnen till att stegvis tillägna sig en hållbar livsstil. Detta kan t.ex. göras genom att i vardagen lyfta fram och diskutera kring återvinning, processer kring tillverkning av mat och olika saker samt sopsortering. Som en naturlig del av den småbarnspedagogiska verksamheten hör utflykter till den närliggande miljön.

3.6 Samarbete med vårdnadshavarna i Raseborg

I Raseborg värnas om ett gott samarbete med vårdnadshavarna, för barnets och familjens bästa.

Samarbetet börjar genast då familjen beviljats en dagvårdsplats. Familjerna erbjuds möjlighet till startsamtal där kommunikation och lyhördhet för familjens önskemål och behov är det centrala. Målet med startsamtalet är att skapa en grund för ett fortsatt samarbete, som bygger på förtroende och ömsesidig respekt.

Före den egentliga dagvårdstarten ges varje barn möjlighet till inskolning för att garantera en så trygg och bra dagvårdstart som möjligt för det enskilda barnet. Under inskolningen är vårdnadshavarna närvarande på daghemmet eller familjedagvårdsplatsen. Målet med inskolningen är att barnet successivt i egen takt, med vårdnadshavaren nära till hands, bekantar sig med dagvårdsplatsen. Då barnet inlett dagvården är den dagliga diskussionen med vårdnadshavarna ett viktigt inslag i samarbetet.

I samarbetet med vårdnadshavarna ingår diskussioner kring barnets individuella plan. Där man tillsammans diskuterar om barnets styrkor, intresseområden och barnets individuella behov. (se 1.1.3)

Inom småbarnspedagogisk verksamhet i Raseborg följs modellen för fostringssamarbete. Det innebär att pedagoger går in för att medvetet engagera vårdnadshavare att tillsammans stödja barnets fostran, utveckling och lärande. Pedagogerna är aktiva och initiativtagare i samarbetet med vårdnadshavarna. Fostringssamarbete förutsätter lyssnande, dialog, respekt och ömsesidigt förtroende.

Fostringssamarbete

- Startsamtal
- daglig växelverkan
- kontinuerlig diskussion om barnets individuella plan
- föräldramöten
- Pedanet, digital plattform
- Överföringssamtal (se 2.4.2)
- Gemensamma fester
- Ta till tals eventuell oro

Startsamtal

- förs alltid före barnet börjar dagvård
- ifyllandet av blanketten sker på basen av diskussionen med vårdnadshavare
- egen blankett för familjer med invandrarbakgrund/ tolk vid behov
- hembesök kan göras

Inskolning

- minst en vecka före dagvårdstarten
- bekantar sig först med pedagogen och miljön
- bekantar sig sedan med de andra barnen
- mat och vila kommer i slutet av inskolningen

Barnets individuella plan

- barnets styrkor, behov och intresseområden
- ifylles inom 2 månader efter att barnet inlett dagvården
- utvärderas minst 1ggr/ år eller oftare vid behov

Den dagliga kontakten med vårdnadshavarna är av stor betydelse för samarbetet. Det är viktigt att personalen lyssnar, är lyhörd, öppen och ärlig i kommunikationen med vårdnadshavarna.

Möten för vårdnadshavare där målen för småbarnspedagogik och den egna gruppens plan presenteras ordnas minst en gång per år på hösten. Vårdnadshavarna ska ges möjlighet att tillsammans med pedagogerna utvärdera och delta i utvecklingen av den småbarnspedagogiska verksamheten. Samtal med vårdnadshavarna ordnas i samband med uppgörande av barnets individuella plan och vid uppföljning och utvärdering av den. Pedanet används som informationskanal mellan daghemmet och vårdnadshavarna.

4 PRINCIPER FÖR SMÅBARNSPEDAGOGISK VERKSAMHET

Den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken ska präglas av ett helhetsskapande angreppssätt. Målet är att främja barnens lärande och välbefinnande samt mångsidiga kompetens. Barnens spontana verksamhet, personalens och barnens gemensamma idéer till verksamhet och verksamhet som planerats av personalen ska komplettera varandra. Den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken ska genomsyra den helhet som består av fostran, undervisning och vård.

Referensram för den pedagogiska verksamheten:

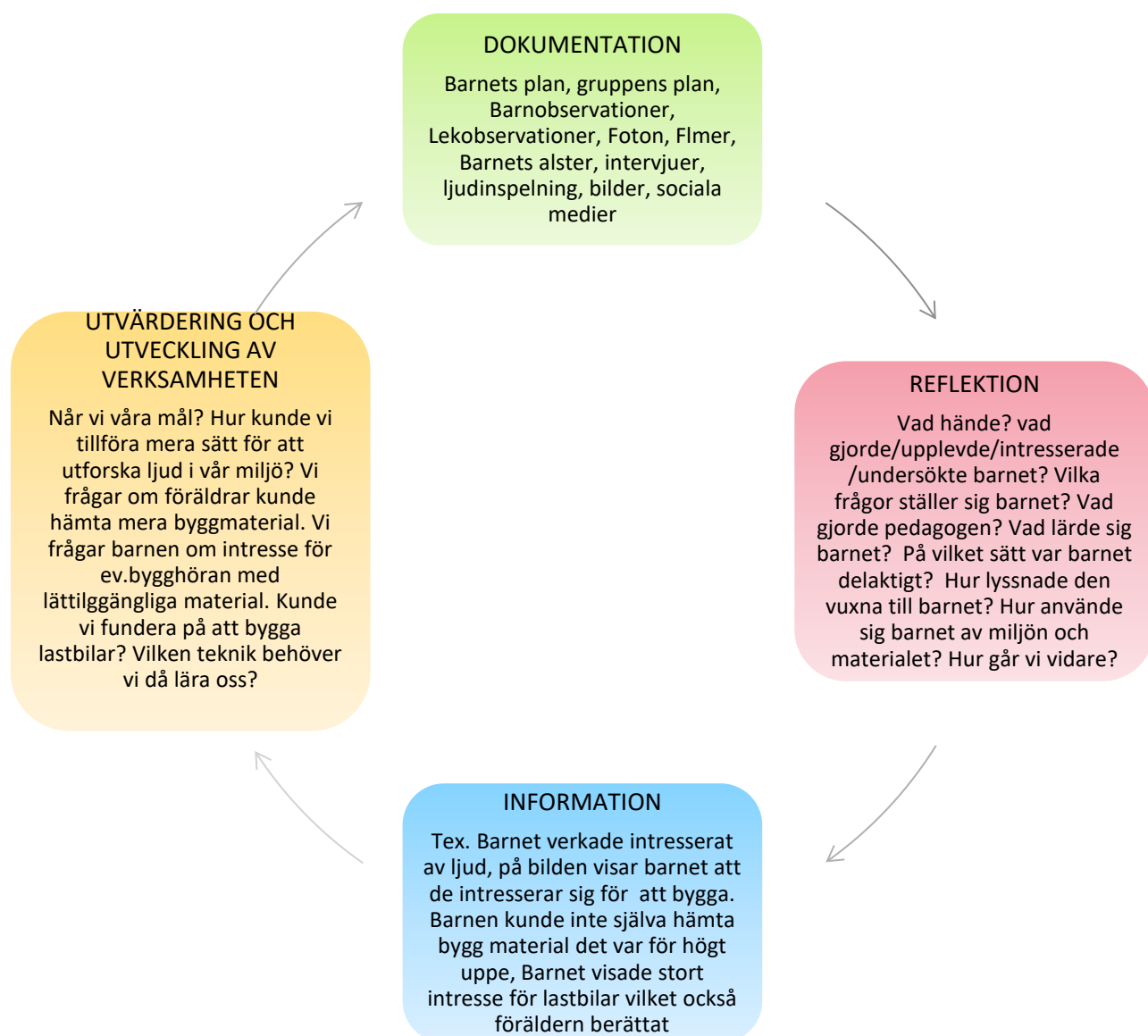

En målinriktad verksamhet utgår från värdegrunden, synen på lärandet, verksamhetskulturen, mångsidiga lärmiljöer, samarbete och arbetsätt. Barnens intressen och behov samt viktiga aspekter som anknyter till barnens uppväxtmiljö ska utgöra utgångspunkter för planeringen av verksamheten. En annan utgångspunkt är de olika lärområdena.

4.1 Pedagogisk dokumentation

Pedagogisk dokumentation används vid planering, genomförande, utvärdering och utveckling av den småbarnspedagogiska verksamheten. Att använda sig av pedagogisk dokumentation är en kontinuerlig process där observationer och dokument används för att skapa förståelse för den pedagogiska verksamheten, för barnets intressen och läroprocesser. Pedagogisk dokumentation synliggör verksamheten och möjliggör att barnen och vårdnadshavarna kan delta i utvärderingen, planeringen och utvecklingen av verksamheten.

Processen vid pedagogisk dokumentation:

Som grund för pedagogisk dokumentation används dokumentation i form av; Barnets individuella plan, gruppens plan, barnets alster, barnobservationer, lek observationer, fotografier, filmer, ljudinspelning m.m. Dokumentationen blir pedagogisk och fungerar som ett verktyg för synliggörande och utvecklande av verksamheten när pedagogerna reflekterar och tolkar dokumentationen och använder den för att utveckla den småbarnspedagogiska verksamheten.

Syftet med pedagogisk dokumentation är att förverkliga småbarnspedagogisk verksamhet utifrån barnen. Den information och förståelse som dokumentationen bidrar till ska användas till exempel för att arbetssätten, lärmiljöerna, verksamhetens mål, metoderna och innehållet ska kunna anpassas enligt barnens intressen och behov.

4.2 Mångsidiga arbetssätt

Småbarnspedagogikens uppdrag och mål samt barnens ålder, behov, förutsättningar och intressen ska styra valet av arbetssätt. Barn lär sig naturligt genom aktiverande arbetssätt som främjar kreativitet och delaktighet. Exempel på detta är spontan och ledd lek, utforskande, skapande, fysisk aktivitet och att uppleva och uttrycka konst. Också informations- och kommunikationsteknik ska utnyttjas i verksamheten. Arbetssätten ska vara mångsidiga och de ska vara både verktyg och föremål för lärandet. Därför är det viktigt att personalen handleder barnen att pröva och använda olika arbetssätt både i mindre och större grupper och självständigt. Barnen ska uppmuntras att fråga och fundera samt att dra slutsatser och lösa problem tillsammans.

Personalen förutsätts ha yrkeskompetens och sensitivitet att uppfatta pedagogiska möjligheter i olika situationer. Det innebär bland annat förmåga att lägga märke till barnens initiativ och känslotillstånd samt att förändra och anpassa sitt agerande enligt det. Yngre barns initiativ är ofta kroppsliga och non-verbala, vilket förutsätter sensitiv närvaro av personalen och en god kännedom om barnen.

Barnen ska delta i planeringen och valet av arbetssätt enligt sina förutsättningar. De ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och hela kroppen och att pröva olika arbetssätt. En variation av arbetssätt ger barn i olika åldrar och barn som lär sig på olika sätt möjlighet att uppleva att de lyckas. Mångsidiga arbetssätt förutsätter mångsidiga lärmiljöer. Personalens och barnens kompetens ska tas till vara då man använder sig av olika arbetssätt och då man tillsammans prövar och utvecklar nya arbetssätt. (s. 38)Leken genomsyrar alla arbetssätt men även leken i sig är viktig för barnet.

4.3 Leken

En verksamhetskultur som uppmuntrar till lek bekräftar lekens betydelse för barnets välbefinnande och lärande. Leken har en central roll inom den småbarnspedagogiska verksamheten i Raseborg. Varje barn har rätt att utgående från sina egna förutsättningar och förmågor leka och delta i gemensam lek. Personalen har medvetenhet om lekens betydelse och skapar förutsättningar för självstyrd och ledd lek för varje barn i verksamheten. I den småbarnspedagogiska verksamheten kan man kombinera till exempel drama, improvisation eller sagor för att utveckla lekens gång och bygga upp olika lekvärldar ute och inne.

Personalen ska systematiskt och målinriktat stödja barnens lek och handleda den antingen utanför eller genom att själv delta i leken. Personalens fysiska och psykiska närvaro stödjer kommunikationen mellan barnen och förebygger konfliktsituationer. Personalen ska dokumentera och observera leken och på så sätt få insikt i barnens tankar, intressen, deras känslor och upplevelser. Kännedom om barnkultur och medier riktade till barn hjälper personalen att förstå barnens lekar. Även olika spel och digitala verktyg erbjuder möjligheter för barns lek.

Personalen ska vara lyhörd, ha yrkeskompetens och ett genussensitivt förhållningssätt för att upptäcka barnens initiativ till lek och kunna bemöta dem på ett lämpligt sätt. Kommunikationen mellan personalen och barnen samt barnen emellan lägger grunden för barnens tanke- och språkutveckling och deras växande förmåga att leka.

Personalen ansvarar för att leken får den tid och rum, lugn och ro samt lämpliga lekredskap och material som är tillgängliga för barnen. Lärmiljöerna ska anpassas efter leken eftersom leken inte nödvändigtvis håller sig inom anvisat område. Leken finns med i vardagens olika ledda och spontana aktiviteter ensam eller tillsammans med andra.

Möjligheter till lek, lekmiljöer och lekredskapen och materialens tillgänglighet ska utvärderas och utvecklas tillsammans med barnen och vårdnadshavarna. Barnens förutsättningar för lek och eventuella hinder för lek uppmärksammas och utvärderas kontinuerligt bl.a. i barnens individuella planer och i de gruppvisa planerna. Personalen ska diskutera iakttagelser i anknytning till barnens lekar med vårdnadshavarna. På det sättet kan man främja att leken fortsätter hemma eller i den småbarnspedagogiska verksamheten.

4.4 Lärområden

Lärområdena beskriver den pedagogiska verksamhetens centrala mål och innehåll. Lärområdena styr hur personalen tillsammans med barnen ska planera och genomföra en mångsidig och helhetsskapande pedagogisk verksamhet. Barnen har rätt att få mångsidiga upplevelser inom de olika lärområdena. Lärområdena ska inte genomföras som separata helheter, utan deras teman ska kombineras och anpassas utgående från barnens intressen och kompetens. Lärområdena är indelade i fem helheter:

1. Språkens rika värld
2. Mina många uttrycksformer
3. Jag och vår gemenskap
4. Jag utforskar min omgivning
5. Jag växer, rör på mig och utvecklas.

En helhetsskapande pedagogisk verksamhet gör det möjligt att granska och undersöka olika företeelser och fenomen i ett brett perspektiv. Den centrala utgångspunkten för verksamheten är barnens frågor och intressen. Teman kan till exempel växa fram i samband med lekar, sagor, utflykter eller i spontana kommunikationssituationer mellan barnen och personalen samt i kommunikationen barnen emellan. Det sätt på vilket målen för lärområdena förverkligas varierar beroende på temat, situationen och hur barnen lär sig. Personalen ansvarar för att den pedagogiska verksamheten främjar utvecklingen och lärandet hos barn i olika åldrar.

4.4.1. Språkens rika värld

1. Språkens rika värld

Uppdrag: Att stödja utvecklingen av barnens språkliga kunskaper och färdigheter samt deras språkliga identiteter. Intresse och nyfikenhet för språk, texter och kulturer stärks.

Allmänna mål:

- stöda barnets kommunikativa färdigheter utgående från barnets utveckling, förutsättningar och förmåga
- stöda barnets språkförståelse
- utveckla barnets muntliga språkfärdighet
- stärka förmågan att anpassa språket i olika situationer
- stöda barnets verbala minne och ordförråd
- öka språklig medvetenhet
- öka intresse för talat och skrivet språk och småningom för läsande och skrivande

Innehåll och metoder:

- erbjuda mångfald av språkliga modeller
- systematiskt verbalisera den dagliga verksamheten (t.ex. känslor, föremål, handlingar)
- sensitivt bemötande av barnens kommunikation, även non verbal
- barnlitteratur, sagor, ramsor, sånglekar
- lyssna till och berätta sagor och berättelser
- använda rika och varierande texter
- diskussion, språkbruket beskrivande och exakt
- barnen berättar, förklarar, diskuterar
- bekanta sig med olika typer av texter utveckla förmåga att skilja på talat och skrivet språk
- visuella, auditiva och audiovisuella meddelanden och texter
- uppmuntra till olika sätt att kommunicera
- dokumentation av barnens alster (berättande, kommunikation mm)
- användandet av bilder, föremål och tecken
- högläsning
- berättande, diskussion
- uppmuntran till att lekskriva och lekläsa

4.4.2. Mina många uttrycksformer

2. Mina många uttrycksformer

Uppdrag: Att på ett målinriktat sätt stödja utvecklingen av barnens musikaliska, visuella, verbala och kroppsliga uttrycksförmåga och låta barnen bekanta sig med kulturarvet och olika konstarter.

Almänna mål:

- stärka barnens positiva självbild
- ge utrymme för barnens kreativitet
- se och uppleva konst på ett mångsidigt sätt
- stärka barnens färdigheter att uttrycka sig på olika sätt
- ge barnen musikaliska upplevelser, stärka intresse och förhållande till musik
- utveckla barns förhållande till bildkonst, annan visuell konst och kulturarvet

Innehåll och metoder:

- använda alla sinnen
- via konstnärliga uttrycksformer synliggöra känslor och tankar
- ta vara på kulturutbudet i närmiljön
- tillgång till mångsidiga redskap, material och tekniker
- estetiska och inspirerande lärmiljöer
- undersökande och forskande angreppssätt
- lyssna, uppleva och skapa musik, t.ex. :
sång, spela på instrument, röra sig till musik, rytmövningar
- uppmuntra till musikframförande
- tolka, skapa och analysera bilder och skulpturer t.ex. :
träna visuellt tänkande, handledning i olika tekniker och deras kombinationer, måla, rita, bygga, modellera
- analysera konstverk, medieinnehåll, föremål, natur, byggnader
- hantverkstraditioner, t.ex. bygga, sy, snickra
- barnlitteratur, ordkonst, teater, drama, dans, lek
- skapa medieprestationer

4.4.3. Jag och vår gemenskap

3. Jag och vår gemenskap

Uppdrag: Att utveckla barnens förmåga att förstå mångfalden i närmiljön och att öva sig att fungera i den. Uppdraget betraktas ur olika perspektiv: etiskt tänkande, åskådning, närmiljöns förflutna, nutid och framtid samt media.

Almänna mål:

- stödja barnens förmåga till etiskt tänkande
- främja ömsesidig respekt och förståelse för olika åskådningar
- leva sig in i historiska händelser och situationer
- lära sig förstå att människor är olika men lika värda
- utveckla barnens färdigheter i käll- och mediekritik
- mediefostran

Innehåll och metoder:

- bearbeta och diskutera på olika sätt etiska teman som t.ex.: vänskap, rätt och fel, rättvisa i vardagliga situationer
- skapa gemensamma regler för gruppen
- bekanta sig med de åskådningar och traditioner som är representerade i barngruppen
- diskutera och undersöka mångfalden i närmiljön, t.ex. : gäster, besök, evenemang, olika yrken
- årstids- och andra fester
- barnets och familjens historia i samarbete med vårdnadshavare, mor-och farföräldrar
- bekanta sig med olika medier och pröva på att producera medieinnehåll, t.ex.: sagor, musik, bildkonst, lek, drama

4.4.4. Jag utforskar min omgivning

4. Jag utforskar min omgivning

Uppdrag: Att ge barnen färdigheter att iaktta, strukturera och förstå sin omgivning – matematiskt tänkande, miljö- och teknologifostran

Almänna mål:

- stödja utvecklingen av barns matematiska tänkande, t.ex. taluppfattning, uppfattning om tid och rum
- stärka en positiv inställning till matematik
- stärka barnens förhållande till naturen, lära barn att bete sig ansvarsfullt i miljön och handleda till att stegvis tillägna sig en hållbar livsstil
- skapa förutsättningar för barnet att komma till insikt om att tekniken är ett resultat av mänsklig aktivitet

Innehåll och metoder

- stifta bekantskap med matematik och dess delområden på ett åskådligt och lekfullt sätt
- klassificera, jämföra, rangordna saker, hitta och skapa lagbundenheter
- se och räkna upp talföljder med hjälp av rim och ramsor
- mäta och öva plats- och jämförelsebegrepp med rörelselekar, rita, med hjälp av redskap
- geometriskt tänkande stärks genom att bygga, pyssla, modellera
- tidsbegrepp genom iaktta årstider och dygnets tider
- upptäcka och beskriva matematik i vardagliga situationer och i lärmiljöerna
- problemlösning
- lära sig i miljön, om miljön, agera för miljön genom utflykter, diskussion, undersöka och iaktta naturfenomen, känna igen olika växt- och djurarter
- upptäcka teknik i omgivningen och hitta egna kreativa lösningar genom att bygga med leksaker, material, experiment
- bekanta sig med hur digitala verktyg fungerar
- stärka barnens förhållande till naturen och den byggda miljön
- bekanta sig med undersökande och experimenterande arbetssätt
- lära barnen en hållbar livsstil och dess påverkan på miljön

4.4.5 Jag växer, rör på mig och utvecklas

5. Jag växer, rör på mig och utvecklas

Uppdrag: Tillsammans med vårdnadshavarna lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa och välbefinnande och som främjar fysisk aktivitet

Almänna mål:

- Inspirera och möjliggöra för barnen att röra på sig på många olika sätt under alla olika årstider, beakta årstidstypiska rörelseformer
- Regelbunden, barncentrerad mångsidig målinriktad fysisk fostran
- känna glädje över att röra på sig
- i samarbete med vårdnadshavare uppmuntra till rörelse också på fritiden
- matfostran
- ett positivt förhållningssätt till hälsosam livsstil
- stödja barnens förmåga att sköta sin hälsa, trygghet och säkerhet
- utveckla barnens grundmotoriska färdigheter, kroppskänedom och kroppskontroll och förmåga att tänka på sin hälsa, trygghet och säkerhet

Innehåll och metoder:

- utevistelse under alla årstider, traditionella gårdslekar
- möjlighet att dagligen fritt röra på sig inne och ute
- regelbunden barncentrerad mångsidig, målinriktad fysisk fostran, t.ex.: rörelse- och balansövningar, sago- och musikgymnastik
- tillgängliga trygga redskap för spontana aktiviteter
- utflykter och aktivitet i olika utrymmen och varierande terräng
- i matsituationen:
  - handleda att äta självständigt, mångsidigt, tillräckligt
  - matro, njuta av lugn atmosfär vid måltider, gott bordsskick
  - med olika sinnen bekanta sig med maträtter, deras ursprung, utseende, sammansättning och smak
- sköta personlig hygien
- vila, lugn och ro
- lära sig säkerhet och trygghet i olika lärmiljöer och dagliga aktiviteter, samt trafiken
- lära sig be om och söka hjälp
- öva sig att känna igen sina egna, personliga gränser / personlig integritet

4.5. Precisering gällande språk och kultur

De språkliga och kulturella aspekterna ska beaktas för varje barn som deltar i den småbarnspedagogiska verksamheten. I småbarnspedagogiken ska barnens varierande språkliga och kulturella bakgrund ses som något positivt som berikar gruppen. Personalen ska känna till de språk, kulturer, traditioner, religioner och åskådningar som finns i barngruppen och kunna ta dessa tillvara i den pedagogiska verksamheten.

Småbarnspedagogisk verksamhet för samiska barn har som särskilt mål att stärka barnens samiska identitet och kunskap om sin kultur och ge barnen möjlighet att tillägna sig samiska traditioner och färdigheter. Samerna är ett urfolk som i enlighet med grundlagen har rätt till sitt eget språk och sin egen kultur. Närmiljön och samarbetet med vårdnadshavarna och den samiska gemenskapen ska tas till vara i verksamheten. När småbarnspedagogisk verksamhet ordnas på något av de tre samiska språken, är verksamhetens särskilda mål att stärka barnens språkutveckling och förmåga att förstå och använda språket. Målet är att förbättra barnens förmåga att komma till rätta i samisk miljö, att lära sig samiska och att lära sig på samiska. Personalen ska i samarbete med vårdnadshavarna främja bevarandet av det samiska språk- och kulturarvet.

För romska barn har småbarnspedagogiken som särskilt mål att stärka barnens positiva identitetsutveckling och kännedom om sin historia och kultur samt öka barnens delaktighet i samhället. Utöver det ska barnens språkliga utveckling stödjas i samarbete med barnens vårdnadshavare och den romska gemenskapen. Personalen ska i samarbete med vårdnadshavarna främja bevarandet av det romska språk- och kulturarvet.

För teckenspråkiga barn inom småbarnspedagogiken är målet att stödja och stärka barnens språkliga och kulturella identiteter genom att ge dem möjlighet att använda och tillägna sig det finlandssvenska eller finska teckenspråket i samarbete med vårdnadshavarna. Målet är också att förbättra barnens förmåga att komma till rätta i olika språkmiljöer samt stärka teckenförrådet och kunskaperna i det finlandssvenska eller finska teckenspråket.

Samarbete mellan personal, vårdnadshavare och olika kultursamfund främjar kontinuiteten i barnens och familjernas kulturarv och stödjer barnens möjligheter att ge uttryck för sin egen kulturella bakgrund. I två- och flerspråkiga miljöer ska barnen uppmuntras att kommunicera med varandra.

Det finns barn i den småbarnspedagogiska verksamheten som pratar både svenska och finska som modersmål. Det är av stor betydelse för dessa tvåspråkiga barns språkliga utveckling och identitetsutveckling att båda språken får stöd och att barnen uppmuntras att använda dem.

I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barn med ett främmande språk som modersmål och flerspråkiga barn få stöd för att utveckla sina språkkunskaper, sina språkliga och kulturella

identiteter och sin självkänsla. Utvecklingen av barnens kunskaper i svenska eller finska ska främjas inom språkens olika delområden utgående från barnens behov och förutsättningar. Med hjälp av mångsidiga kommunikationssituationer och lärmiljöer ska barnen ges möjlighet att använda och tillägna sig svenska eller finska som andraspråk. Ett konkret språk och ett uttrycksförråd som används i vardagen ska vara utgångspunkten för att tillägna sig svenska eller finska. Förmågan att förstå och förmågan att producera språk ska knytas samman. På detta sätt lär sig barnet att göra iakttagelser och uttrycka sina tankar, känslor och åsikter på ett eget och för situationen lämpligt sätt. En del av barnen blir bekanta med den finländska kulturen och det svenska eller finska språket först då barnet börjar i småbarnspedagogiken. Småbarnspedagogiken stödjer barnets integrering i det finländska samhället. Vårdnadshavarna ska få höra om den finländska småbarnspedagogikens mål, innehåll och metoder. Personalen ska diskutera familjens språkmiljö, språkval, flerspråkiga och kulturella identiteter samt utvecklingen och betydelsen av barnets modersmål – ett eller flera – med vårdnadshavarna.

Barn med annat modersmål eller flerspråkiga barn stöds i finska eller svenska som andra språk. Ansvar för att upprätthålla och utveckla barnets modersmål och kultur ligger i första hand hos vårdnadshavarna. Vid behov används tolk i diskussion med vårdnadshavarna för att garantera ömsesidig förståelse.

4.5.1. Tvåspråkighet och flerspråkighet i Raseborg

Tvåspråkigheten i Raseborg ses som en rikedom. Inom småbarnspedagogiken värnas om områdets svensk- och finskspråkiga kulturer och traditioner i enlighet med stadens strategi. Inom småbarnspedagogiken i Raseborg ingår kontinuerliga inslag av båda inhemska språken i verksamheten exempelvis genom sång och musik, ramsor och tal. Målet är att väcka barnens intresse och en positiv attityd till de båda inhemska språken samt att bekräfta tvåspråkiga barns språkliga identitet.

I Raseborg arbetar en ambulerande S2-lärare inom småbarnspedagogik (finska/svenska som andra språk) som både handleder och konsulterar personalen kring ärenden angående flerspråkiga barn samt deltar i ledd verksamhet med barnen.

4.6 Språkbad

I Raseborgs stad ordnas språkbad på finska och svenska i en del av stadens daghem. Språkbadet inleds vid 3-4 års ålder och pågår tills barnet börjar förskolan på kommande skolspråk.

Språkbadsdaghemmets förskola erbjuder de barn som gått i språkbadet en veckotimme i språkbadsspråket under förskoleåret.

5 STÖD FÖR BARNETS UTVECKLING OCH LÄRANDE

I småbarnspedagogiken ska barnets utveckling och lärande stödjas på ett sätt som motsvarar barnets behov. För barnet är det viktigt att stödet ges kontinuerligt och konsekvent under tiden i småbarnspedagogiken och då barnet börjar i förskoleundervisningen.

5.1 Principerna för stöd

Stöd för utveckling och lärande är en del av verksamheten inom småbarnspedagogiken och riktar sig till alla de barn som är i behov av stöd. Inom småbarnspedagogiken ska man identifiera barnets behov av stöd och ordna det på ett ändamålsenligt sätt då behov av stöd uppstår. Genom tillräckligt tidigt och rätt riktat stöd kan man främja barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Samtidigt kan man förebygga problem och förhindra att problemen växer och blir allt mer komplexa. Småbarnspedagogiken ska genomföras enligt principen om inkludering.

Stödet ska ordnas utgående från barnets styrkor och behov av stöd för utveckling och lärande. Stödet för utveckling och lärande ska omfatta såväl lösningar som möter barnens individuella behov som lösningar som berör hela gruppen och lärmiljöerna. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska personalen se till att alla barn känner sig accepterade som individer och som medlemmar i gruppen. Genom att uppmuntra barnet och ge barnet möjligheter att lyckas stöds utvecklingen av barnets positiva självbild.

Samarbete mellan barnet, vårdnadshavaren, lärare inom småbarnspedagogik, speciallärare inom småbarnspedagogik och den övriga personalen inom småbarnspedagogiken är viktigt för att barnets behov av stöd ska identifieras samt när stödet planeras och genomförs. Hela personalen ska i enlighet med sin utbildning, sin arbetsbeskrivning och sitt ansvarsområde observera behovet av stöd och ge det stöd som behövs. Personal från social- och hälsovården ska vid behov delta i planeringen och utvärderingen av barnets stöd.

Stödet för barnets utveckling och lärande ska ordnas som en del av den dagliga småbarnspedagogiska verksamheten. Stödet ska i första hand ges genom olika flexibla arrangemang i barnets egen daghems- eller familjedagvårdsgrupp. Stödet kan med hänsyn till barnets bästa också ordnas delvis eller helt i en särskild grupp.

5.2 Samarbete med barnet, vårdnadshavare och andra sakkunniga i samband med stöd

Samarbete med barnet och vårdnadshavare är viktigt inom småbarnspedagogiken och särskilt viktigt blir samarbetet då barnet har behov av stöd. Målen med stödet uppnås bäst när alla parter deltar i samarbetet. Vårdnadshavaren kontaktas genast om det framgår att ett barn har utmaningar i anslutning till sin utveckling eller sitt lärande eller om personalen känner oro för barnets välbefinnande. Vårdnadshavarna ska ges information om hur barnets ärenden behandlas hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretess relaterade frågor. Med hänsyn till barnets bästa ska barnet inom den småbarnspedagogiska verksamheten få det stöd barnet behöver för sin utveckling och sitt lärande, även om vårdnadshavaren inte förbinder sig att samarbeta.

Det mångprofessionella samarbetet ska utgå från barnets bästa. Samarbetsparter kan vara barnrådgivning, rådgivning och stöd i uppfostrings- och familje frågor via familjecentret i Raseborg. Mångprofessionellt samarbete ska i första hand ordnas med vårdnadshavarnas samtycke men finns oro för ett barn är personalen skyldig att göra en anmälan till familjecentret. Från familjecentret kanaliseras stöd till barnet och eller familjen.

Småbarnspedagogisk verksamhet ordnas också inom den specialiserade sjukvården. Genom samarbete mellan småbarnspedagogiska tjänster och sjukhuset eller inrättningen i fråga ska kontinuiteten i småbarnspedagogiken säkerställas med hänsyn till barnets hälsa och kondition. Det är särskilt viktigt att barnet kan bibehålla trygga mänskliga relationer.

Svårt handikappade och sjuka barn kan behöva förlängd läroplikt. Beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan läroplikten börjar. Barnets vårdnadshavare informeras i god tid av speciallärare inom småbarnspedagogik om hur den förlängda läroplikten ordnas i praktiken. I förskoleundervisningens läroplan föreskrivs om beslut i anknytning till förlängd läroplikt och olika alternativ att ordna förlängd läroplikt.

5.3 Stödarrangemang inom småbarnspedagogiken

Deltagandet i den småbarnspedagogiska verksamheten lägger en god grund för barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Eventuella svårigheter ska förebyggas genom olika pedagogiska arrangemang och arbetssätt. Sådana arrangemang är till exempel systematisk differentiering av verksamheten, flexibel gruppindelning och anpassning av lärmiljöerna. En tydlig dagordning och rytm i de dagliga aktiviteterna stödjer alla barn.

Barnet kan behöva endast lite stöd under en kort tid. Då kan det räcka med enskilda stödformer eller arrangemang för att påverka situationen så snabbt och på ett så tidigt stadium som möjligt. En del barn behöver omfattande och regelbundet stöd eller flera stödformer som kompletterar varandra samtidigt.

När personalen upplever att ett barn eventuellt är i behov av stöd konsulteras speciallärare inom småbarnspedagogik som gör en bedömning av stödbehovet. Läraren inom småbarnspedagogik, i samråd med specialläraren inom småbarnspedagogik och vårdnadshavaren uppgör former för stödets mål och metoder i barnets individuella plan. Barngruppens barnträdgårdslärare ansvarar för att barnets stöd planeras, genomförs och utvärderas. Vid behov deltar även andra samarbetsparter som t.ex. talterapeut, fysioterapeut i uppgörande av barnets stödformer. Ifall barnet har en omsorgsplan eller andra utlåtanden kompletteras dessa till och beaktas i barnets individuella plan.

Utgående från barnets stödbehov konsulteras specialläraren inom småbarnspedagogik som periodvis vägleder personalen i olika stödarrangemang och eller ger barnet individuell/ grupp handledning.

Olika stödarrangemang kan vara:

- pedagogiska arrangemang:
  - stödformerna i vardagen blir mångsidigare och mer fokuserade,
  - systematisk differentiering av verksamheten: flexibel guppindelning, anpassade lärmiljöer, tydlig dagordning och rytm i dagliga aktiviteter
  - användning av bilder och tecken
  - kombinationer av stödformer används

- Strukturella arrangemang:
  - gruppassistenter
  - personaldimensionering och personalstrukturen ses över

- Andra arrangemang som stödjer välbefinnandet
  - konsultation av sakkunniga inom social- och hälsovården. T.ex. fysioterapeut, ergoterapeut, talterapeut

Då barnets behov av stöd beror på gravt handikapp, svår sjukdom, gravt försenad utveckling eller då behovet av stöd anknyter till den socioemotionella utvecklingen behöver barnet i allmänhet kontinuerligt och individuellt stöd på heltid. Barnet kan ha svårigheter inom flera områden eller ett mycket stort behov av stöd inom ett visst område. Barnets stöd för utveckling och lärande i barngruppen förutsätter planering, specialkompetens och eventuellt olika slags arrangemang eller hjälpmedel. Barnet behöver hjälp för att komma till rätta i gruppen, en differentierad verksamhet och tid för att träna grundläggande färdigheter. Det kan förutsätta utveckling av personalens specialpedagogiska kompetens eller sjukvårdskompetens eller mångprofessionellt samarbete med sakkunniga inom social- och hälsovården.

För att stödja barnets utveckling, lärande och välbefinnande ska man kontinuerligt observera, dokumentera och bedöma barnets behov av stöd och hur stödåtgärderna inverkar och räcker till. Den första åtgärden är att granska arbetssätten och lärmiljöerna och hur de lämpar sig för barnet. Utifrån granskningen görs en bedömning av om en ändring av arbetssätten och lärmiljöerna kunde

leda till bättre pedagogiska lösningar för barnet. Bedömningen och planeringen av stödet baserar sig på en tillräckligt mångprofessionell sakkunskap.

Barnets stödformer utvärderas och uppdateras minst en gång i året. Vid utvärdering av barnets individuella plan vid stöd deltar, speciallärare inom småbarnspedagogik, lärare inom småbarnspedagogik vårdnadshavare och eventuella övriga samarbetsparter som deltagit i uppgörande av planen. Stödets inverkan utvärderas regelbundet och planen ändras vid behov i enlighet med barnets individuella plan (se 1.1.3). Den regelbundna utvärderingen av stödet görs av barngruppens barnträdgårdslärare i samråd med specialbarnträdgårdsläraren och vårdnadshavare. En bedömning av barnets behov av stöd uppgörs också då barnet börjar i förskoleundervisning. I förskoleundervisningens läroplan föreskrivs om stöd för barnets växande och lärande i förskoleundervisningen.

Speciallärare inom småbarnspedagogik konsulteras vid anskaffning av hjälpmedel, språkliga tolkningstjänster kordineras av S2 läraren inom småbarnspedagogik

6 UTVÄRDERING OCH UTVECKLING AV VERKSAMHETEN

Syftet med utvärderingen är att: Stödja genomförandet av lagen om småbarnspedagogik, utvärdera och utveckla planerna för småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. Anordnaren av småbarnspedagogik ska enligt lagen om småbarnspedagogik utvärdera sin verksamhet samt delta i utomstående utvärdering av sin verksamhet. Utvärderingen av verksamheten ska genomföras på eget initiativ, systematiskt och regelbundet. Med hjälp av utvärderingen ska kvaliteten på småbarnspedagogiken främjas, verksamhetens styrkor och utvecklingsbehov synliggöras och verksamheten utvecklas.

6.1. Utvärdering på anordnar och enhetsnivå

Personalen inom småbarnspedagogik, barnen och vårdnadshavarna deltar i utvärdering av den småbarnspedagogiska verksamheten i Raseborg.

Vårdnadshavarna och barnen deltar i den fortlöpande utvärderingen under verksamhetsåret bl.a. genom uppgörande, utvärdering och uppdatering av barnens individuella planer tillsammans med personalen. Vårdnadshavarna erbjuds möjlighet att delta i en elektronisk utvärdering av småbarnspedagogiken inom mars månad. Även personalen deltar i den elektroniska utvärderingen.

Gruppvisa planer uppgörs för varje barngrupp för varje verksamhetsår. Gruppvisa planerna godkänns av föreståndaren. Gruppvisa planer utvärderas och uppdateras fortlöpande under verksamhetsåret utgående från barngruppens behov. Hela verksamhetsåret utvärderas i slutet av vårterminen. Föreståndaren ansvarar för att utvärderingen görs och att utvärderingen ligger som grund för följande verksamhetsårs planering. Enheternas utvärdering sammanställs av föreståndarna på ett för alla gemensamt utvärderingsbotten. Syftet med en sammanställning av enheternas utvärdering är att få en helhetsbild av Raseborgs småbarnspedagogiska verksamhet.

På basen av enheternas utvärdering och den elektroniska utvärderingen planeras tyngdpunktsområden och fortbildning för småbarnspedagogikens följande verksamhetsår. Resultaten av utvärderingen publiceras på daghemmens anslagstavlor och pedanet.

6.2. Utvärdering av Raseborgs plan för småbarnspedagogik

Syftet med utvärderingen är att få information om hur den lokala planen och tillhörande dokument fungerar i praktiken.

Den lokala planen, grupplanen och barnets individuella plan har utvärderats och reviderats under vårterminen 2018. Planerna utvärderas och revideras vid behov så att dessa förblir aktuella, ändamålsenliga, tydliga och stöder personalen i arbetet.